

22130127

LITHUANIAN A: LITERATURE – STANDARD LEVEL – PAPER 1
LITUANIEN A : LITTÉRATURE – NIVEAU MOYEN – ÉPREUVE 1
LITUANO A: LITERATURA – NIVEL MEDIO – PRUEBA 1

Wednesday 8 May 2013 (morning)
Mercredi 8 mai 2013 (matin)
Miércoles 8 de mayo de 2013 (mañana)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is *[20 marks]*.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est *[20 points]*.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es *[20 puntos]*.

Remdamiesi pateiktais klausimais, išanalizuokite **vieną** iš tekstų. Privalote atsižvelgti į abu pateiktus klausimus.

1.

Kas ten Rygoj dunda

[...] Latvija, šnekas, šitokia Latvija. O kiek mūsų žmonelių čia pas ūkininkus traukia! Bernauti. O kiek dar į Rygos fabrikus! Sako, lietuvių čia begalė. Pasiutusiai didelis sviestas. Vėl susimąsto Adomas. Gaila, kad po pažastimi nieko... O priešaky – toli ten – šviečia kažki kas, lyg miestas... Bene Ryga... Ryga, – subruzda ir kiti keliauninkai. Sustoja. Taiso pakinktus, krato šapus nuo gūnių. Moteriškos nusipurto sijonus, subraukia plaukus po skepetom. Tiktai Marijona tebesėdi. Jos skepeta lygi, tvarkinga, kasos drūtai supintos. Baugu Marijonai – didžiulis geležinis tiltas dunda, skamba po arklių pasagom. O upė... nematyta neregėta. Tai ne mūsų Šunija... Kur tik akys apsisistos mieste, visur bokštai bokšteliai, gaidžiais nutupdyti arba kitokiom grožybėm. Žmonių pilni pašaliai – įvairiai apsidarę, kruta, bėga, lekia. Tikra maišalynė, o dar triukšmas, dulkės, dūmų stulpai.

Pasuka arklius palei upę. Tuk tuk, dun dun duuun. Ryga. „Leišiai!“, – sako jauni vyrukai gimnazistų uniformomis ir kikena. – Leišiai atbraukė uz Rīgu²...“

Apstulbinta turgaus didumo, Marijona iš pradžių niekaip negalėjo atsitokėti. Adomas tvarkėsi nieko jai nesakydamas, paskui liepė pasėdėti, palaikyti vadeles, kol jis ateisias. Nyko pranyko šurmuly, Marijonai tik širdį suspaudė: tokia viena šitam turguje tarp maišų, kubilų, rėčkų, audimų, linų, sviesto, sūrių, saldainių... Adomo nebėr... Kai pasijuto viena, viskas aplinkui taip susispaudė, sulipo krūvon – ji, Adomas, arkliai ir grūdai. Ir kai Marijona, rodės, jau jau pravirks, staiga pajuto – kruta, pone Dieve, kruta kažkas... Vaikelis!... Marijona linksta visu kūnu į priekį, arkliai prunkščia, minia klega, parėjęs Adomas neatpažįsta keistai persimainiusios savosios.

Kai viskas jau buvo išparduota, o vežimas pastatytas pas nebrangininką karčemninką, abudu išėjo pasižmonėti. Adomas pralinksmėjo, atsisagstė sermėgą, keliskart spėriai perbraukė delnu ūsus, nusišypsojo jai. Aikštės pakrašty rylininkas suko rylos rankeną, spoksojo kelios moterys, tarnaitės, nešinos sunkiomis pintinėmis, prikrautomis turgaus gėrybių, dar vaikiūkščiai, kurių visad knibžda tokiose vietose. Adomas įdomavosi viskuo kaip vaikas. Saldainių, riestainių pripirko, naują šilko skarą užmetė Marijonai ant pečių. Moteris visai prasiskleidė, pražydo. Krūtinė šilo ir šilo nuo karčemoje išlenkto stikliuko saldžiosios. Taikėsi Adomui pasakyti savo naujieną, bet tasai sustojo prie stulpo, aplipdyto visokiais spalvotais popieriais.

– Mūsiškis, žiūrėk, – sakė jis Marijonai.

30 – Kas mūsiškis?

– Popierius... – ir bakstelėjo pirštu į nemažą afišą, kurios apystambės raidės skelbė lietuvišką vakarėlį Malūnų gatvėje. Būsiąs choras, žaidimai, pasišokimai.

– Jei namai ir arkliai nerūpėtų, nueitume, Marijon, – sako jis. O akys nutrūktgalviškai blizga. Berniokas dar, galvoja Marijona, žiūrėdama į kvietinių plaukų kuokštą, išsipešusį iš po baltos kepurės.

35 Dar paklaidžiojo po Rygos gatves, vos nepasiklydo, gerai, kad Adomo galva šviesi, rusiškai susigraibo. Paklausinėjo praeivių, atsikapstė prie turgaus. Marijona buvo pavargusi, naujoji šilko skara slydo nuo pečių, bateliai vienos dulkės, tik Adomas vis toks pat linksmas – lyg juokaudamas čiupo pačią už skverno: greičiau, žmonelaite, važiuoti metas, čia pat saulės laida.

- 40 Kai atėjo pas karčemninką Mendelį, tą patį, kur vežimas pastatytas, kieme buvo galybė vyrų. Visi rėkavo, skeryčiojosi, o vienas turėjo rankose laikraštį. Moteriškos tyliai kiūtojo pasieny. Mendelis irgi kažį kę rėkė, puldinėdamas nuo vieno prie kito.
- Mobilizacija! – tik vienę žodį išgirdo Marijona.
- Mobilizacija! – rėkė vienas per kitę vyrai: latviai, lietuviai, žydai, rusai.
- 45 Marijona sustojo kaip įkasta į žemę. Adomo nebebuvo – jau pačiam vyrų sūkurį, jau pagriebęs laikraštį, skaito kepurę atsismaukęs, tiktai kvietiniai ūsai kruta, Marijona gerai supranta, kę reiškia žodis *mobilizacija*, bet stovi tiesi kaip tada prie altoriaus. Kas laukia tų žmonių, Marijonos, jų galvijų, laukų ir sodų, jų negimusio kūdikio?...
- Važiuojam, Marijon, namo, – sako pabalusiom lūpom Adomas. – Karas prasidėjo. Ims
- 50 vyrus.
- Aitekteli Marijona – taip plonai plonai aitekteli ir susmunka tiesiai arkliams po kojų. Ję įkelia vežiman, guli ji apsiblaususiom akim, o rugpjūtis rieda rudenėjančiu dangumi ir sagsto į skliautę drumzlinas karo žvaigždes...
- Jie išvažiuoja atgal. Jau ne tokie. Marijona nebeapasakys savo moteriškos paslapties. Dulkės
- 55 apsiaučia juos ir jų arklius. Kurį dar mes sutiksime?...

Birutė Baltrušaitytė, *Lieptai* (1985)

¹ leišiai: lietuviai

² uz Rīgu: į Rygę

- (a) Aptarkite ištraukos veikėjų ir juos supančios aplinkos ryšį.
- (b) Kaip sukuriama ištraukos kulminacija? Kaip ji paveikia skaitytoją?

2.

Malūnas

Taip nejauku nuo lelių
ir nuo gelmės juodumo.
Dumblo mėnulis – lynas
blyksteli – ir į dugną.

5 Taip nejauku nuo ūžesio,
nuo užtvankų ir nuo lieptų,
rodos, kaip vogtą – užanty
mažą širdį paslėptum.

10 Baisiai vienodai sukas,
baisiai toli jos girdis –
didelės tokios ir sunkios
vasaros dieną girmos!...

15 Tėve, neskubink arklio
miško keliu. Man liūdna.
Tėve, sakyki – argi
mes neaplenksim malūno?

20 Samanos tik nesensta,
skruzdės nesensta, skujos.
Tas ūžesys kaip slenkstis
mus pasitiks, neskubink.

Didelės tokios ir sunkios
sukasi, sukasi girmos –
visą gyvenimą sukas,
visą gyvenimą girdis.

Vladas Šimkus, *Geležis ir sidabras* (1968)

- (a) Aptarkite eilėraščio vyksmo vietą ir jos reikšmę.
- (b) Aptarkite eilėraščio įvaizdžių (tokių kaip malūnas, girmos ar tėvas) prasmę ir jų kuriamą meninį įspūdį.